

TRADE

(Part-VI)

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of Sri Jayewardenepura

වෙළෙඳ කලාප

රටවල් කිහිපයක් විසින් බදු, තීරු ගාස්තු සහ වෙළෙඳාම පිළිබඳ ව ගිවිසුමකට එළඹී කටයුතු කරන නිදහස් වෙළෙඳ ප්‍රදේශයක්, වෙළෙඳ කලාපයක් (Trade Bloc) ලෙස හඳුන්වයි.

වෙළෙඳ කලාප නිදහස් වෙළෙඳ ප්‍රදේශ (Free trade areas), වෙළෙඳ හවුල්, වෙළෙඳ සංගම් යන නම්වලින් ද හඳුන්වයි.

වෙළෙඳ කලාපවලට නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- යුරෝපීය සංගමය (EU)
- ආසියන් සංගමය (ASEAN)
- රටවල් අටේ කණ්ඩායම (G8)

යුරෝපීය සංගමය European Union (EU)

යුරෝපයේ පිහිටි රටවල් 26 කින් මෙය සමන්විත වේ. 1957 දී යුරෝපීය රටවල් 6 ක් විසින් අත්සන් තබන ලද රෝම ගිවිසුම (Treaty of Rome) මගින් පිහිටුවන ලද යුරෝපීය ආර්ථික ප්‍රජාව (European Economic Community) මෙහි මූලාරම්භයයි.

මෙහි සාමාජික රටවල් පොදු වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තියක්, කෘෂි හා ධීවර ප්‍රතිපත්තියක්, ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන ප්‍රතිපත්තියක් පවත්වා ගෙන යන අතර, 1999 දී EU විසින් යුරෝ (Euro) නමින් පොදු මුදල් ඒකකයක් හඳුන්වා දී ඇත.

EU සාමාජික රටවල් :

• ඔස්ට්‍රියා	• බෙල්ජියම	• බල්ගේරියා
• පින්ලන්තය	• සයිප්‍රස්	• මෝල්ටා
• සෙච් රිපබ්ලික්	• ඉතාලිය	• රුමේනියාව
(Czech Republic)		
• ස්වීඩන්	• ඩෙන්මාක්	• ලිතුවේනියා
• නෙදර්ලන්තය	• සොල්වේකියා	• එස්ටෝනියා
• ලැට්වියා	• පෝලන්තය	• සොල්වේනියා
• ප්‍රංශය	• ජර්මනිය	• ග්‍රීසිය
• හංගේරියාව	• අයිස්ලන්තය	• ලක්සම්බර්ග්
• පෘතුගාලය	• ස්පාඤ්ඤය	

අග්නිදිග ආසියානු ජාතීන්ගේ සංවිධානය (ආසියන් සංගමය) (Association of South East Asian Nations) (ASEAN)

අතීත පෙරදිග ආසියාවේ රටවල් 10 ක දේශපාලනික හා ආර්ථික සහයෝගීතා සංගමයකි. 1961 දී පිලිපීනය, මැලේසියාව, තායිලන්තය, යන රටවල් තුන එක් ව පිහිට වූ අත පෙරදිග ආසියානු සංගමය (Association of Southeast Asia) මෙහි මූලාරම්භයයි. ඉහත රටවල් තුන 1967 දී ඉන්දුනීසියාව හා සිංගප්පූරුව සමග එකතු වී ASEAN සංවිධානය පිහිටුවන ලදී.

ASEAN සාමාජික රටවල්

- පිලිපීනය
- ඉන්දුනීසියාව
- වියට්නාමය
- කාම්බෝජය
- මැලේසියාව
- සිංගප්පූරුව
- ලාඕසය
- තායිලන්තය
- බ්‍රූනායි
- මියන්මාරය

රටවල් අටේ කණ්ඩායම

Group of Eight (G8)

ලෝකයේ ප්‍රධාන පෙළේ රටවල් 08 ක් විසින් පිහිටුවාගත් ජාත්‍යන්තර සංගමයකි. 1973 දී ඇති වූ තෙල් අර්බුදයත්, ගෝලීය ආර්ථික ප්‍රපාතනයත් මෙම සංසදය බිහිවීමට බලපෑ අතර, 1974 දී ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, බටහිර ජර්මනිය, ජපානය සහ ප්‍රංශය යන රටවල් නිල නො වන කණ්ඩායමක් වශයෙන් එක් වීම මෙහි මූලාරම්භයයි. 1997 දී රුසියාව නිල වශයෙන් G7 සමුළුවට සම්බන්ධ වීමත් සමග මෙය G8 ලෙස නම් කෙරිණි.

G8 සාමාජික රටවල්

- ඇ.එ.ජ. (USA)
- බටහිර ජර්මනිය
- කැනඩාව
- එක්සත් රාජධානිය (UK)
- ඉතාලිය
- රුසියාව
- ප්‍රංශය
- ජපානය

වෙළෙඳ ගිවිසුම්

රටවල් දෙකක් හෝ කිහිපයක් අතර යම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා ඇති කර ගන්නා එකඟතාව වෙළෙඳ ගිවිසුම් ලෙස හැඳින්වේ. රටවල් දෙකක් අතර ඇති වන ගිවිසුම් ද්වි පාර්ශ්වීය ගිවිසුම් ලෙසත්, රටවල් කිහිපයක් අතර ඇති වන ගිවිසුම් බහු පාර්ශ්වීය ගිවිසුම් ලෙසත් හැඳින්වේ.

වෙළෙඳ ගිවිසුම්වලට හිඳසුන්

- උතුරු ඇමරිකානු නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම (NAFTA)
- දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය (SAFTA)
- ආසියා පැසිපික් වෙළෙඳ ගිවිසුම (APTA)

උතුරු ඇමරිකානු නිදහස් වෙළෙඳ ගිවිසුම

North American Free Trade Agreement (NAFTA)

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, කැනඩාව හා මෙක්සිකෝව යන රටවල් තුන සාමාජිකත්වය දරන මෙම ගිවිසුම ආරම්භ වූයේ 1994 ජනවාරි පළමුවන දා සිටයි. මෙම රටවල් තුන අතර වෙළෙඳ බාධා ඉවත් කිරීම, තීරු බදු ඉවත් කිරීම, ශ්‍රමය හුවමාරු කර ගැනීම සම්බන්ධ කොන්දේසි ගිවිසුමෙහි ඇතුළත් වේ. මෙම ගිවිසුමෙහි ඇති විශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ ඉහත රටවල් තුනෙහි නිෂ්පාදිතවලට පමණක් ගිවිසුම සීමා වීමයි.

වෙනත් රටක නිපද වූ භාණ්ඩ මෙම රටවල් තුන අතර හුවමාරු වීමේ දී තීරු ගාස්තු ක්‍රියාත්මක වේ. තීරු ගාස්තු නිදහස් වනුයේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ නිපදවන ලදී (Made in USA), කැනඩාවේ නිපදවන ලදී (Made in Canada) හෝ මෙක්සිකෝවේ නිපදවන ලදී (Made in Mexico) යනුවෙන් සඳහන් නිෂ්පාදිත සඳහා පමණි.

දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළෙඳ කලාපය

South Asian Free Trade Area (SAFTA)

සාක් කලාපීය වෙළෙඳ සහයෝගීතාව ව්‍යාප්ත කිරීමටත්, දකුණු ආසියාව තුළ නිදහස් වෙළෙඳ ප්‍රදේශයක් ඇති කර ගැනීමටත්, සාක් කලාපීය රටවල ආර්ථික පිළිවෙත් ගෝලීයකරණයට අනුගත කිරීමටත් ඇති කර ගත් එකඟතාවයි.

2004 වර්ෂයේ ඉස්ලාමාබාද්හි දී පැවති 12 වන SAARC සමුළුවේ දී මෙම ගිවිසුම අත්සන් කරන ලදී.

සඟ්තා (SAFTA) ගිවිසුමට එළැඹීමෙන් එම ගිවිසුමට එළැඹී රාජ්‍යයන් අතර ආනයන සඳහා කිසිදු බාධාවකින් තොර ව තීරු බදු ඉවත් කිරීම, වරාය හා ප්‍රවාහන පහසුකම් ඇති කිරීම, වෙළෙඳාමට සම්බන්ධ සේවා සැපයීම යනාදිය සම්බන්ධයෙන් සාමූහික එකඟතා ඇති කර ගන්නා ලදී.

ආසියා පැසිපික් වෙළෙඳ ගිවිසුම

Asia - Pacific Trade Agreement ^APT

A&

1975 වර්ෂයේ බැංකොක් ගිවිසුම නමින් ආරම්භ වූ මෙම ගිවිසුම 2005 නොවැම්බර් 02 වන දින සිට ආසියා-පැසිපික් වෙළෙඳ ගිවිසුම යනුවෙන් නම් කරන ලදී. මෙහි සාමාජික රටවල් වනුයේ බංගලාදේශය, චීනය, ඉන්දියාව, ලාඕසය, මොංගෝලියාව, ශ්‍රී ලංකාව හා දකුණු කොරියාව ය. ආසියා පැසිපික් කලාපයේ ඇති පැරණි ම වරණීය වෙළෙඳ ගිවිසුම වන්නේ මෙම ගිවිසුමයි.

සාමාජික නො වන රටවලින් හාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය කිරීමට වඩා සහනදායී ලෙස සාමාජික රටවලින් හාණ්ඩ හා සේවා ආනයනය කිරීමට හැකි වන පරිදි වෙළෙඳ බාධක හැකිතාක් අවම කරමින් සාමාජික රටවල් අතර ආර්ථික සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම මෙම ගිවිසුමේ අරමුණ වේ.

ජාත්‍යන්තර සංවිධාන

විදේශ වෙළෙඳාමට එරෙහි වන තීරු බදු, විනිමය පාලන නීතිරීති, රේගු නීතිරීති වැනි විවිධ බාධා අවම කර ගැනීමට පිහිටුවා ගෙන ඇති සංවිධාන ජාත්‍යන්තර සංවිධාන ලෙස හැඳින්වේ.

ජාත්‍යන්තර සංවිධානවලට නිදසුන්

- ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානය (WTO)
- සාර්ක් සංවිධානය (SAA RC)
- ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (ADB)
- ලෝක බැංකුව (IBRD)
- ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (IMF)

ලෝක වෙළෙඳ සංවිධානය

World Trade Organization (WTO)

ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාම ලිහිල් කිරීමට හා සුපරීක්ෂණය සඳහා සථාපිත කරන ලද ජාත්‍යන්තර සංවිධානයකි. 1995 ජනවාරි 01 දින ආරම්භ වූ මෙම සංවිධානය ගෝලීය මට්ටමින් ජාතීන් අතර වෙළෙඳ නීතිරීති සම්බන්ධව කටයුතු කරයි. WTO හි ප්‍රධාන කාර්යාලය ස්විස්ටර්ලන්තයේ ජිනීවා හි පිහිටුවා ඇත. වෙළෙඳාමේ ප්‍රවර්ධනය සඳහා ජාතීන් අතර සාකච්ඡා පැවැත්වීමට අවකාශ සැලසීමත්, වෙළෙඳ බාධා පහත හෙළීමත්, සාමාජික රටවල ජනතාවගේ සුබසාධනය නංවාලීමටත් WTO වල ප්‍රධාන ඉලක්කයයි.

දකුණු ආසියානු කලාපීය සහයෝගීතා සංගමය

South Asian Association for Regional Co-operation (SAARC)

දකුණු ආසියාතික රටවල් අට ක ආර්ථික හා දේශපාලනික සංගමයකි. 1985 දෙසැම්බර් මස 08 වන දින මෙම සංවිධානය ස්ථාපිත කරන ලදී.

SAARC සංවිධානයේ සහයෝගීතා කටයුතු ක්ෂේත්‍ර පහක් යටතේ සිදු වේ.

- කෘෂිකර්මාන්තය හා ග්‍රාමීය සංවර්ධනය
- විදුලි සංදේශ, විද්‍යාව, තාක්ෂණය හා දේශගුණික විද්‍යාව
- සෞඛ්‍යය හා ජනගහන කටයුතු
- ප්‍රවාහනය
- මානව සම්පත් සංවර්ධනය

SAARC සාමාජික රටවල්

- ශ්‍රී ලංකාව
- බංගලාදේශය
- භූතානය
- ඉන්දියාව
- නේපාලය
- ඇෆ්ගනිස්ථානය
- පාකිස්ථානය
- මාලදිවයින

ClassWork.LK

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව

Asian Development Bank (ADB)

1966 දෙසැම්බර් 19 වනදා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව ආරම්භ විය. පිළිපිනයේ මැතිලා නුවර මෙහි මූලස්ථානය පිහිටා ඇත. වර්තමානයේ රටවල් 67 ක් මෙහි සාමාජිකත්වය ලබා ඇති අතර ඉන් රටවල් 48 ක් ආසියා කලාපයෙන් ද රටවල් 19 ක් පැසිපික් කලාපයෙන් ද වේ. සාමාජික රටවල සමාජයීය හා ආර්ථික සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙහි අරමුණ වේ. ඒ සඳහා සාමාජික රටවලට ණය හා ප්‍රතිපාදන සපයමින් එම රටවල දූප්පත්කම නැති කිරීමට මෙම බැංකුව කටයුතු කරයි.

**ප්‍රතිසංස්කරණය හා සංවර්ධනය පිළිබඳ
ජාත්‍යන්තර බැංකුව (ලෝක බැංකුව)**

**International Bank for Reconstruction
and Development (IBRD)**

දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් විනාශයට පත් වූ යුරෝපා ආර්ථිකය ගොඩ නැංවීම උදෙසා වූ බ්‍රෙටන් වුඩ්ස් (Bretton Woods) ගිවිසුම මගින් 1945 දෙසැම්බර් 27 දින ආරම්භ විය.

සංවර්ධනය වන රටවල දූප්පත්කම පහත හෙළීමේ අරමුණින් එම රටවල සංවර්ධන වැඩසටහන් සඳහා ණය සපයන බැංකුව ලෙස මෙම බැංකුව හඳුන්වයි.

තිරසර සංවර්ධනය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ දූප්පත්කම තුරන් කිරීම ලෝක බැංකුවේ ප්‍රධාන ඉලක්ක වේ.

ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල

International Monetary Fund (IMF)

මූල්‍ය හා තාක්ෂණික ආධාර ලබා දීමේත් විනිමය අනුපාත හා ගෙවුම් ශේෂ නිරීක්ෂණය කිරීමේත් ජාත්‍යන්තර සංවිධානය ලෙස IMF හැඳින්විය හැකි ය. මෙහි ප්‍රධාන කාර්යාලය ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ වොෂින්ටන් නගරයේ පිහිටුවා ඇත.

මෙය ගෝලීය මූල්‍ය සහයෝගීතාව දියුණු කිරීම, මූල්‍ය ස්ථායීතාව සහතික කිරීම, ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාමට පහසුකම් සැලසීම, රැකියා සහතික කිරීම, තිරසර ආර්ථික සංවර්ධනය හා දූෂණය අඩු කිරීම අරමුණු කර ගෙන ආරම්භ කර ඇත.

වෙළෙඳ සංගම්, වෙළෙඳ ගිවිසුම් හා ජාත්‍යන්තර සංවිධාන විදේශ වෙළෙඳාමට ඇති කරන විවිධ බලපෑම්

- නිදහස් වෙළෙඳාමට එරෙහි තීරුබදු හා තීරුබදු නො වන බාධා ඉවත් වීම
- රටවල් අතර සහයෝගීතාව වර්ධනය වීම
- වෙළෙඳ ගිවිසුම් හරහා තම රටේ නිෂ්පාදිත සඳහා ස්ථීර වෙළෙඳපොළක් හිමි වීම
- ස්ථීර මිලක් ලැබීම නිසා මිල උච්ඡාවචනාවලින් අවාසි සිදු වීම අවම වීම
- සාමාජික සෑම රටකට ම සමාන වරප්‍රසාද හිමි වීම
- ගෝලීය මූල්‍ය සහයෝගීතාව වර්ධනය වීම හා මූල්‍ය ස්ථායීතාව සහතික වීම
- රැකී රක්ෂා පුළුල් වීම හා තිරසර ආර්ථික සංවර්ධනය සහ දූෂ්පත්කම අඩු වීම

විදේශ වෙළෙඳාමේ ප්‍රවණතා

- විද්‍යුත් වාණිජ්‍ය හරහා විදේශ වෙළෙඳාම ලොව පුරා ම ව්‍යාප්ත වීම
- ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් කර ගැනීමටත්, ආර්ථික අර්බුද වලට ශක්තිමත් ව මුහුණ දීමටත්, නව වෙළෙඳ කලාප හා වෙළෙඳ හවුල් ඇති වීම
- සාම්ප්‍රදායික අපනයනවලට සීමා නො වී ඉහළ තාක්ෂණයකින් යුතු නිෂ්පාදිත විවිධාංගීකරණය කෙරෙහි යොමු වීම
- ඉහළ එකතු කළ අගයක් සහිත නිෂ්පාදිත දිරිගැන්වීම සඳහා විදේශ වෙළෙඳ ප්‍රතිපත්තියට යොමු වීම
- ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන භාණ්ඩ පැස පිළිබඳ වර්තමානයේ අවධානය යොමු වෙමින් පැවතීම

2021

2022

2023

උසස් පෙළ

ගිණුම්කරණය

ආර්ථික විද්‍යාව

ව්‍යාපාර අධ්‍යයනය

2021

2022

සාමාන්‍ය පෙළ

ව්‍යාපාර හා ගිණුම්කරණ අධ්‍යයනය

තනි හෝ කණ්ඩායම් පන්ති

(English & Sinhala Medium)

0763655550

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of Sri Jayewardenepura